

Avdrag för kursförluster

Bankdirektören Ulf Fredholm

På senare tid har frågan hur kursförluster och kursvinster skall behandlas i redovisningen och vid beskattningen fått stor aktualitet. En anledning är att statsmakterna har uppmanat svenska företag att söka finansiera sin verksamhet i utlandet. För den som skall låna är det en väsentlig fråga om avdrag erhålls för kursförlust eller om denna förlust är att hänföra till kapitalförlust. Erhålls inte avdrag kan kostnaden för det utländska lånet bli alltför hög. Någon egentlig rättspraxis finns inte att hänvisa till. De fall som prövats i RR är inte många och dessutom mycket gamla.

Nyligen har emellertid riksskatteverket meddelat ett förhandsbesked som behandlar dessa frågor. Beskedet har vunnit laga kraft. På grund av det stora intresse frågan har kan en redogörelse för beskedet vara befogad.

Ett bolag hade för finansieringen av sin rörelse upptagit ett lån på 10,3 milj schweizerfrancs. I förhandsbeskedet togs frågan upp om och i vad mån bolaget kunde påräkna avdrag för kursförluster resp vara skattskyldiga för kursvinster. Bolaget tog också upp frågan om beskattningsår.

Redovisningen

En kort redogörelse för redovisningen i räkenskaperna erfordras innan skattefrågan behandlas. I 100 § 10 mom andra stycket 1945 års aktiebolag finns följande bestämmelse.

Är skuld, som lyder å utländskt mynt, långfristig, må, där kursstegring inträtt, uppkommen kursskillnad fördelas å tiden till skuldens förfallande till betalning, där det med hänsyn till omständigheterna får anses tillåtligt jämlikt allmänna bokföringsgrunder och god köpmannased. Har kursfall inträffat, må nedsättning av det beopp vartill sådan skuld upptagits ej ske i vidare mån än fördelning av kursskillnaden å nämnda tid med hänsyn till omständigheterna får anses överensstämma med allmänna bokföringsgrunder och god köpmannased.

Med långfristiga skulder brukar man avse skulder som förfaller till betalning mer än ett år efter räkenskapsårets utgång. I det fall kursstegring inträtt – vilket medför att lånet skall lösas in med ett motsvarande högre belopp – kan kursskillnaden fördelas på lånets återstående löptid. Har däremot kursfall inträtt – vilket medför att lånet skall lösas med ett motsvarande lägre belopp – får i princip nedsättning av skuldbeloppet inte ske. När det gäller skuldsidan vilar aktiebolagslagens regler på ”högsta värdets princip”. Den innebär sålunda att skuld tas upp till ursprunglig kurs såvida kursen inte stigit. Har kursen däremot fallit anteciperas inte denne kursvinst.

Som bekant gäller "lägsta värdets princip". Tillgångarna värderas till anskaffningsvärdet, om återanskaffningsvärdet på balansdagen inte är lägre. Det "lägsta värde" som nyssnämnda princip ytterst avser, är emellertid lägsta värdet på redovisat egetkapital i företaget. Principen maximerar i enlighet härmed tillgångsvärdena men minimerar skuldvärdena.

I den nya aktiebolagslagen, som träder i kraft den 1 januari 1977, har reglerna om värdering av balansposter i allt väsentligt utgått och ersatts med en hänvisning till reglerna i den nya bokföringslag, som också träder i kraft nyss nämnda dag. Ett uttalande i propositionen med förslag till bokföringslagen (prop 1975:104 sid 187) rörande skuldvärderingen förtjänar återges här:

"Från några håll har under remissbehandlingen framställts önskemål om att regler för värdering av skulder tas in i lagen. Frågor om skuldvärdering torde endast få betydelse om skulden lyder på utländsk valuta. Är det fråga om en kortfristig skuld skall enligt allmänt vedertagen praxis gälla en "högsta värdets princip". Detta medför att skulderna skall tas upp till den högsta av antingen den kurs som gällde vid skuldens uppkomst eller den kurs som gäller på balansdagen. I fråga om värderingen av långfristiga skulder har full klarhet ännu inte utbildats i praxis. Vid förlust på grund av kursstegring torde man i stället för att omedelbart redovisa förlusten kunna fördela denna över flera år. Har kursfall inträffat, torde det ligga i god redovisningssed att den kursvinst som detta innebär inte kan anteciperas, innan vinsten har realiserats vid skuldens betalning. Jag är för närvarande inte beredd att föreslå några bestämmelser i ämnet. Det torde få lämnas åt utvecklingen av god redovisningssed att närmare utforma hur en rättvisande värdering av långfristiga skulder bör göras."

Beskattningen

Bokföringen ligger till grund för beskattningen (KL 41 §). Vissa korrigeringar kan dock behöva göras. När det gäller tillgångar finns sålunda vissa minimivärderingsregler. Motsvarande regler, dvs maximivärderingsregler, saknas på skuldsidan. Mot bakgrund härav önskade bolaget svar på följande frågor.

A. Avdrags- och intäktfrågan

1. Under lånets löptid kan kursstegring inträffa. Kursstegringen innebär, att kostnaden för lånet ökar. Är vi berättigade att erhålla avdrag såsom en omkostnad i vår rörelse för ett belopp motsvarande den av kursstegringen föranledda förlusten?
2. Om i stället kursen skulle sjunka uppkommer en motsatt situation. Då kommer vår kostnad för lånet att minska. Utgör vinsten skattepliktig intäkt?

B. Beskattningsårsfrågan

3. Äger vi vid varje räkenskapsårs slut beräkna liden kursförlust på grundval av kursläget på balansdagen?

4. Om kursen gått upp under tiden mellan balansdagen och dagen för årsredovisningens upprättande, äger vi då i stället grunda beräkningen på kursläget sistnämnda dag?
5. Föreligger vid nedgång av kursen på den utländska valutan skyldighet för oss att vid beskattningen nedskryva skulden, så att alltså denna vid beskattningen kommer att redovisas till lägre belopp än vid lånets upptagande eller till lägre belopp än i närmast föregående balansräkning?

I sitt besked konstaterade riksskatteverkets nämnd för rättsärenden inledningsvis att det långfristiga lånet upptogs för bolagets rörelse. Vidare fann nämnden att sådan vinst eller förlust som vid återbetalning av lånet uppkommer hos bolaget till följd av att den svenska valutans värde förändrats i förhållande till den schweiziska utgör för bolaget skattepliktig intäkt resp avdragsgill kostnad i bolagets rörelse. De två första frågorna besvarades således jakande.

När det därefter gällde frågan om rätt beskattningsår fann nämnden att, om det vid utgången av visst beskattningsår föreligger sådan kursändring att förlust skulle ha uppkommit vid en återbetalning av lånet, bolaget för samma beskattningsår äger tillgodoföra sig avdrag för befarad framtida kursförlust. Avdragsbeloppet skall motsvara den på grundval av kursläget vid beskattningsårets utgång beräknade förlusten under förutsättning att i räkenskaperna avsatts samma belopp till täckande av sådan förlust. Belopp för vilket avdrag medgivits för befarad framtida förlust skall dock återföras till beskattning påföljande beskattningsår. Den tredje frågan besvarades därför så att bolaget ägde tillgodoföra sig avdrag för i räkenskaperna gjord avsättning med belopp motsvarande högst kursförlust på grundval av kursläget på balansdagen. Den fjärde frågan besvarades på så sätt att bolaget inte ägde tillgodoföra sig avdrag för kursförlust beräknad på grundval av förändring i kursen mellan balansdagen och dagen för årsredovisningens upprättande.

I sitt svar på den femte frågan fann nämnden att skyldighet inte förelåg för bolaget att vid nedgång av kursen nedskryva skulden.

Två av nämndens ledamöter anmälde avvikande mening i beskattningsårsfrågan.

Den ene ansåg att bolaget skulle äga rätt att vid utgången av varje räkenskapsår beräkna liden förlust på grund av kursläget på balansdagen. Någon skyldighet skulle inte föreligga för bolaget att skriva ned skulden om kursen på den schweiziska valutan skulle sjunka under lånets återstående löptid.¹ Den andre ledamoten ansåg bolaget ha rätt till avdrag endast för sådan kursförlust som blivit definitivt konstaterad genom betalning av lånet.

Såväl bolaget som allmänna ombudet anförde besvär över beskedet.

Genom dom 1976-07 gjorde regeringsrätten ej ändring i förhandsbeskedet.

¹ Jfr Mutén, Inkomst eller kapitalvinst s 32 ff.